

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Jiřího Pally v právní věci žalobce: **J. G.**, zast. JUDr. Lubomírem Müllerem, advokátem, se sídlem Symfonická 1496/9, Praha 5, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, o kasační stížnosti žalované proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 11. 8. 2009, č. j. 43 Cad 111/2008 - 14, ve znění opravného usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 20. 1. 2010, č. j. 43 Cad 111/2008 - 28,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 11. 8. 2009, č. j. 43 Cad 111/2008 - 14, ve znění opravného usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 20. 1. 2010, č. j. 43 Cad 111/2008 - 28, **s e z r u š u j e** a věc **s e v r a c í** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 25. 4. 2008, č. X, žalovaná zamítla žádost žalobce o poskytnutí příplatku k důchodu podle § 25 odst. 7 písm. a) zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, za dobu od 29. 10. 1950 do 11. 5. 1955. V odůvodnění uvedla, že podmínky předmětného ustanovení nebyly splněny, neboť žalobce byl v době od 29. 10. 1950 do 11. 5. 1955 ve vazbě a výkonu trestu odnětí svobody pro trestné činy, na něž se nevztahuje zákon o soudní rehabilitaci. Žalobce sice dosáhl zrušení odsuzujícího rozsudku (ve výroku o trestu), avšak podle slovenského zákona č. 125/1996 Z. z., o nemorálnosti a protiprávnosti komunistického systému. Jakkoli je zřejmé, že jde o období českého zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a odporu proti němu, rozsudek Vojenského obvodového soudu Prešov ze dne 25. 2. 1998, sp. zn. 1 Nt 368/97, nelze považovat za rehabilitační titul pro přiznání příplatku k důchodu, neboť jde o rozsudek vydaný soudem cizího státu na podkladě cizozemské právní normy. Žalovaná podotkla, že rehabilitaci soudem cizího státu podle cizí právní normy nelze pro vznik nároku na příplatek k důchodu považovat za relevantní. Vzhledem k tomu, že nebyl prokázán vznik nároku na příplatek k důchodu podle § 25 odst. 7 písm. a)

zákona o soudní rehabilitaci, shledala žalovaná bezpředmětným posuzování nároku na jednorázový přírůstek k důchodu podle § 2 nařízení vlády č. 51/1994 Sb.

V žalobě proti tomuto rozhodnutí žalobce poukázal na to, že žalovaná vydala dne 25. 4. 2008 pod č. X pět rozhodnutí, aniž tato odlišila pořadovým číslem či jinak, proto žalobce namítl jejich zmatečnost. Konstatoval, že v období od 29. 10. 1950 do 11. 5. 1955 byl nezákonně vězněn, odsuzující rozsudek byl zrušen Vojenským obvodovým soudem Prešov podle rehabilitačního zákona č. 125/1996 Z. z. a pravomocné rozhodnutí slovenského soudu v této věci má podle čl. 4 Smlouvy mezi Českou a Slovenskou republikou č. 209/1993 Sb. stejnou právní sílu i v České republice. Žalobce odkázal na nálezy Ústavního soudu v obdobných kauzách a navrhl, aby krajský soud rozhodnutí žalované zrušil a věc jí vrátil k novému projednání.

Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 11. 8. 2009, č. j. 43 Cad 111/2008 - 14, rozhodnutí žalované pro vady řízení zrušil, věc jí vrátil k dalšímu řízení a uložil jí povinnost zaplatit žalobci na nákladech řízení částku 800 Kč do 30 dnů od právní moci rozsudku. V odůvodnění soud uvedl, že námitku zmatečnosti nepovažuje za důvodnou, neboť jednotlivé nároky žalobce byly ve výrocích a záhlavích všech pěti rozhodnutí žalované ze dne 25. 4. 2008 přesně specifikovány. V přezkoumávaném rozhodnutí je jednoznačně uvedeno, že jde o zvýšení starobního důchodu poskytnutím příplatku k důchodu podle § 25 odst. 7 písm. a), b) zákona o soudní rehabilitaci. Krajský soud poukázal na právní názor vyslovený v rozsudku Nejvyššího správního soudu sp. zn. 4 Ads 185/2008, jímž byla řešena otázka rehabilitace podle zákona Slovenské republiky č. 125/1996 Z. z. Soud uvedl, že žalobce je nutno považovat za osobu perzekuovanou minulým režimem stejným způsobem jako osoby, které mají nárok na příplatek k důchodu např. podle nařízení vlády č. 622/2004 Sb. Rozhodnutí slovenského soudu, který „ze shodných důvodů dle § 6 zákona 198/93 Sb.“ zrušil výrok o trestu a upustil od potrestání žalobce, je nutno považovat za rozhodnutí soudu o zrušení odsouzení. Soud poznamenal, že okruh osob oprávněných k pobírání příspěvku ke starobnímu důchodu ve smyslu zákona o soudní rehabilitaci a podmínek, za nichž musí být poskytnut, je v podstatě totožný, jako je tomu podle nařízení vlády č. 622/2004 Sb., a proto měl být žalobci příplatek přiznán.

Proti tomuto rozsudku podala žalovaná (dále jen „stěžovatelka“) včas blanketní kasační stížnost a požádala o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

Žalobce ve vyjádření ke kasační stížnosti poukázal na rozhodnutí Nejvyššího správního soudu sp. zn. 4 Ads 185/2008 a 4 Ads 14/2009 a na rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě sp. zn. 19 Cad 143/2008, jimiž mu bylo vyhověno v záležitostech dalších odškodňovacích nároků. Upozornil na absenci odůvodnění kasační stížnosti a navrhl, aby byla zamítnuta.

Podáním ze dne 14. 12. 2009 žalobce požádal o opravu rozsudku krajského soudu, pokud jde o zjevné chyby v psaní v odůvodnění a výroku o nákladech řízení. Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 20. 1. 2010, č. j. 43 Cad 111/2008 - 28, opravil výrok č. II rozsudku ze dne 11. 8. 2009 tak, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci na nákladech řízení částku 1600 Kč a současně opravil i příslušnou část odůvodnění rozsudku.

Dne 30. 4. 2010 byl spis krajského soudu předložen Nejvyššímu správnímu soudu k rozhodnutí o kasační stížnosti s tím, že vady kasační stížnosti nebyly odstraňovány. Nejvyšší správní soud přípisem ze dne 3. 5. 2010, č. j. 4 Ads 54/2010 - 35, vrátil spis krajskému soudu, aby vyzval stěžovatelku k doplnění kasační stížnosti a případné doplnění poté poslal k vyjádření zástupce žalobce.

Stěžovatelka v doplnění kasační stížnosti na výzvu soudu uvedla, že nesouhlasí s právním názorem soudu, a proto podle § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), podala kasační stížnost. Namítala, že zákon o soudní rehabilitaci taxativně stanoví, na které činy se rehabilitace vztahuje. Žalobce byl odsouzen k trestu odnětí svobody Nižším vojenským soudem v Košicích ze dne 11. 5. 1951, sp. zn. Vt-290/50-I, ve spojení s rozsudkem Nejvyššího vojenského soudu Praha ze dne 30. 10. 1951, sp. zn. Pz-278/1951, pro jiné trestné činy, než stanoví tento zákon, a to porušení povinností strážní služby podle § 285 odst. 1, 2, 3 písm. c) trestního zákona č. 86/1950 Sb., zběhnutí podle § 273 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. d) trestního zákona, ohrožení věcných prostředků podle § 292 odst. 1 trestního zákona, krádež podle § 247 odst. 1 trestního zákona a maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171 písm. b) trestního zákona. Na žádný z těchto činů se zákon o soudní rehabilitaci nevztahuje, což je pro posouzení nároků na odškodnění rozhodující. Stěžovatelka dále konstatovala, že pro nárok na odškodnění není podstatné, že odsuzující rozsudek byl zrušen podle § 5 slovenského zákona č. 125/1996 Z. z. Zrušení rozsudku podle tohoto ustanovení nelze stavět na roveň rehabilitaci podle zákona o soudní rehabilitaci, když se v něm přímo uvádí, že se týká trestných činů, na které se nevztahuje rehabilitace podle zákona č. 119/1990 Sb. Stěžovatelka zdůraznila, že odškodnění podle § 25 zákona č. 119/1990 Sb. je vázáno na rehabilitaci provedenou podle tohoto zákona a žalobci nic nebránilo v podání návrhu na zrušení odsuzujícího rozsudku podle § 4 zákona o soudní rehabilitaci. Stěžovatelka uzavřela, že rozsudek Vojenského obvodového soudu Prešov ze dne 25. 2. 1998 není rehabilitačním rozsudkem a působnost zákona o soudní rehabilitaci nelze takovým extenzivním výkladem rozšiřovat. Navrhla, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil krajskému soudu k novému projednání a rozhodnutí.

Žalobce ve vyjádření k doplnění kasační stížnosti uvedl, že v podání návrhu podle § 4 zákona o soudní rehabilitaci mu bránila skutečnost, že přezkumné řízení podle tohoto zákona se na jeho případ nevztahovalo. Poukázal rovněž na další slovenské odškodňovací předpisy, které se vztahují na osoby rehabilitované podle zákona o soudní rehabilitaci. Konstatoval, že k 1. 7. 1990 nebyl účinný žádný jiný rehabilitační zákon, což však nevyklučovalo pozdější přijetí dalších zákonů, které mohly na zákon č. 119/1990 Sb. navazovat. Stěžovatelka podle žalobce pominula, jak se Krajský soud v Ostravě a Nejvyšší správní soud vyjádřily k jiným nárokům žalobce. Současně zmínil i aplikovatelné nálezy Ústavního soudu.

Dne 3. 9. 2010 byl spis krajského soudu opětovně předložen Nejvyššímu správnímu soudu k rozhodnutí o kasační stížnosti. Nejvyšší správní soud samostatně nerozhodoval o žádosti stěžovatelky o přiznání odkladného účinku, neboť neprodleně po opětovném předložení spisu s doplněním kasační stížnosti a po nezbytném poučení účastníků řízení přikročil k meritornímu posouzení kasační stížnosti. Za této situace by rozhodnutí o odkladném účinku bylo nadbytečné a neúčelné.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v souladu s § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. vázán rozsahem a důvody, které stěžovatelka uplatnila v kasační stížnosti. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 3 s. ř. s., k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti. V kasační stížnosti se stěžovatelka dovolává ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., podle kterého *kasační stížnost lze podat pouze z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení*. Nesprávné právní posouzení spočívá buď v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikován nesprávný právní názor, popř. je sice aplikován správný právní názor, ale tento je nesprávně vyložen.

Kasační stížnost je důvodná.

Krajský soud v napadeném rozsudku vycházel z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 5. 2009, č. j. 4 Ads 185/2008 - 41, www.nssoud.cz, vydaného ve věci stejných účastníků řízení, ve kterém „*Nejvyšší správní soud veden smyslem a účelem nařízení vlády č. 622/2004 Sb. vyložil ustanovení § 1 odst. 1 písm. a) tohoto nařízení extenzivně a konstatuje, že podmínka zrušení odsouzení je splněna tím, že slovenský soud z důvodů totožných s ustanovením § 6 zákona č. 198/1993 Sb. zrušil výrok o trestu a upustil od potrestání stěžovatele. Nárok na příplatek k důchodu proto stěžovateli vznikl*“.

Citovaný rozsudek se zabýval tím, zda žalobce splňoval podmínky ustanovení § 1 odst. 1 písm. a) nařízení vlády č. 622/2004 Sb., o poskytování příplatku k důchodu ke zmírnění některých křivd způsobených komunistickým režimem v oblasti sociální, ve znění pozdějších předpisů. Toto ustanovení v sobě zahrnuje výčet několika zákonů, přičemž nárok na poskytnutí příplatku k důchodu podle tohoto předpisu vznikne tomu, kdo byl rehabilitován alespoň podle jednoho z nich. Nejvyšší správní soud postavil naroveň zrušení odsouzení podle zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a odporu proti němu, a zrušení odsouzení slovenským soudem z důvodů totožných s těmi, jež uvádí ustanovení § 6 tohoto zákona. Nejvyšší správní soud však ve zmíněném rozsudku nečinil žádné závěry ve vztahu k zákonu o soudní rehabilitaci.

Z obsahu předmětného rozsudku Nejvyšší správní soud považuje za potřebné dále odcitovat, že „*usnesením ze dne 25. 2. 1998, sp. zn. 1 Nt 368/97, Vojenský obvodový soud Prešov rozhodoval ve smyslu zákona č. 125/1996 Z. z., o nemorálnosti a protiprávnosti komunistického systému, a § 9 zákona č. 119/1990 Sb. o návrhu stěžovatele na zrušení nebo zmírnění trestu směřujícím proti rozsudku Nižšího vojenského soudu Košice sp. zn. Vt-290/50-I. ze dne 7. 2. 1951 ve spojení s rozsudkem Nejvyššího vojenského soudu Praha sp. zn. Pz-278/51 ze dne 30. 10. 1951. Těmito rozsudky byl stěžovatel uznán vinným z trestného činu porušení povinností strážní služby podle § 285 odst. 1, 2, 3 písm. c) zákona č. 86/1950 Sb., trestní zákon, trestného činu zběhnutí podle § 273 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. d) trestního zákona, trestného činu obrožení věcných prostředků podle § 292 odst. 1 trestního zákona, trestného činu krádeže podle § 247 odst. 1 trestního zákona a trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171 písm. b) trestního zákona; byl odsouzen k trestu odnětí svobody na 7 let a byla vyslovena ztráta čestných práv občanských. Na základě čl. II. odst. 2 Amnestie prezidenta republiky ze dne 9. 5. 1955 byl stěžovateli odpuštěn zbytek trestu a dne 11. 5. 1955 byl stěžovatel propuštěn na svobodu. Citovaným usnesením ze dne 25. 2. 1998 soud podle § 5 zákona č. 125/1996 Z. z., o nemorálnosti a protiprávnosti komunistického systému, zrušil celý výrok o trestu uloženém stěžovateli rozsudkem Nižšího vojenského soudu Košice sp. zn. Vt-290/50-I. ze dne 7. 2. 1951 ve spojení s rozsudkem Nejvyššího vojenského soudu Praha sp. zn. Pz-278/51 ze dne 30. 10. 1951 a od uložení jakéhokoliv trestu upustil, neboť bylo prokázáno, že jednání odsouzeného směřovalo k obraně základních lidských a občanských práv a svobod nikoliv zjevně nepřiměřenými prostředky*“.

Podle § 25 odst. 7 zákona o soudní rehabilitaci *poškozený může žádat, aby mu byly místo nároků vyplývajících z ustanovení předchozích odstavců poskytnuty měsíční příplatky k důchodu v částce: a) 20 Kčs za každý měsíc vazby a výkonu trestu odnětí svobody, ve kterém poškozený konal práce za zvlášť obtížných pracovních podmínek, které by odůvodňovaly jejich posuzování jako zaměstnání I. nebo II. pracovní kategorie, b) 15 Kčs za každý měsíc vazby a výkonu trestu odnětí svobody v ostatních případech. Příplatek k důchodu se poskytuje ode dne 1. 7. 1990, byl-li poškozený k tomuto dni poživitelem důchodu. Stane-li se poškozený poživitelem důchodu po tomto dni, poskytuje se příplatek k důchodu od přiznání důchodu. Příplatek k důchodu se vyplácí jen do výše, která spolu s důchodem nepřevyšuje nejvyšší výměru starobního důchodu stanovenou zvláštním předpisem.*

Zákon o soudní rehabilitaci výslovně nedefinuje pojem poškozený, nicméně z kontextu celého předpisu je zřejmé, že poškozeným ve smyslu tohoto zákona se rozumí osoba, která byla podle tohoto zákona rehabilitována.

Takto vymezený okruh oprávněných osob je mimo jakoukoliv pochybnost výrazně užší než v případě pozdějších odškodňovacích předpisů, které zpravidla k osobám rehabilitovaným podle zákona o soudní rehabilitaci přidávaly další osoby perzekuované minulým režimem, aby tak zmírnily i jiné křivdy způsobené před rokem 1990. Jinými slovy, cílem zákonodárce při vydávání odškodňovacích předpisů, jež následovaly po zákonu o soudní rehabilitaci, bylo rozšířit možnost odškodnění formou jednorázového či opakujícího se příspěvku nebo příplatku také na osoby, se kterými starší předpisy nepočítaly.

Nejvyšší správní soud proto shledal, že krajským soudem použité srovnání oprávněných osob podle zákona o soudní rehabilitaci a podle nařízení vlády č. 622/2004 Sb. nemůže obstát. Z ustanovení § 1 odst. 1 písm. a) tohoto nařízení zřetelně vyplývá, že občané rehabilitovaní podle zákona č. 119/1990 Sb. jsou pouze dílčí podmnožinou všech oprávněných, na které se zmíněné nařízení vlády vztahuje. Další relativně nezávislou podmnožinu pak tvoří osoby, u nichž soud aplikoval ustanovení § 6 zákona č. 198/1993 Sb., a to včetně těch, u kterých slovenský soud z důvodů totožných s obsahem tohoto ustanovení zrušil výrok o trestu a upustil od potrestání.

Není pochyb o tom, že osoba rehabilitovaná podle zákona o soudní rehabilitaci splňuje podmínky nařízení vlády č. 622/2004 Sb.; tento vztah však naopak neplatí. Nejvyšší správní soud proto přisvědčil stěžovateli, že pro posouzení nároku žalobce na odškodnění podle § 25 odst. 7 zákona o soudní rehabilitaci je rozhodující, zda byl žalobce rehabilitován podle tohoto zákona, potažmo zda se tento zákon vztahuje na trestné činy, za které byl žalobce v padesátých letech odsouzen.

Žalobce byl pravomocně odsouzen pro trestné činy uvedené v trestním zákoně č. 86/1950 Sb., a to porušení povinností strážní služby podle § 285 odst. 1, 2, 3 písm. c) trestního zákona, zběhnutí podle § 273 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. d) trestního zákona, ohrožení věcných prostředků podle § 292 odst. 1 trestního zákona, krádež podle § 247 odst. 1 trestního zákona a maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171 písm. b) trestního zákona.

Žádný z předmětných trestných činů nepatří mezi trestné činy vyjmenované v § 2 odst. 1 zákona o soudní rehabilitaci, ani mezi trestné činy, u kterých bylo možno konat přezkumné řízení podle § 4 a násl. téhož zákona. To ostatně potvrdil i žalobce, který ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že přezkumné řízení se na jeho případ nevztahovalo.

Nejvyšší správní soud tak dospěl k závěru, že žalobce nesplnil podmínky stanovené pro přiznání odškodnění podle § 25 odst. 7 zákona o soudní rehabilitaci. Tohoto odškodnění se podle názoru Nejvyššího správního soudu nemůže dovolávat ani na základě skutečnosti, že patří do okruhu oprávněných osob podle jiných předpisů vydaných za účelem zmírnění křivd způsobených minulým režimem. Pozdější odškodňovací předpisy sice rozšiřují okruh osob, kterým stát poskytuje mírnou satisfakci za prožitou perzekuci, nicméně pokud není výslovně uvedeno jinak, nedávají nově oprávněným osobám možnost požadovat odškodnění i podle dřívějších předpisů.

Stěžovatelka důvodně namítala, že zrušení rozsudku podle slovenského zákona č. 125/1996 Z. z. nelze stavět na roveň rehabilitace podle zákona o soudní rehabilitaci a rozsudek Vojenského obvodového soudu Prešov ze dne 25. 2. 1998 není rehabilitačním rozsudkem podle zákona č. 119/1990 Sb.; nemůže tudíž založit nárok na příplatek k důchodu podle § 25 odst. 7 tohoto zákona.

V odůvodnění svého rozhodnutí stěžovatelka zcela správně vyslovila, že žalobce byl v době od 29. 10. 1950 do 11. 5. 1955 ve vazbě a výkonu trestu odnětí svobody pro trestné činy, na něž se nevztahuje zákon č. 119/1990 Sb. Z tohoto skutkového zjištění pak učinila správný závěr, že podmínky ustanovení § 25 odst. 7 tohoto zákona nebyly splněny. Byť se stěžovatelka dále poněkud matoucím způsobem vyjadřovala k rozsudku Vojenského obvodového soudu Prešov ze dne 25. 2. 1998, sp. zn. 1 Nt 368/97, považuje Nejvyšší správní soud její rozhodnutí za přezkoumatelné a vydané v souladu s příslušnými právními předpisy.

Nejvyšší správní soud uzavírá, že žalobci nevznikl nárok na příplatek k důchodu podle § 25 odst. 7 zákona o soudní rehabilitaci a krajský soud pochybil, když na projednávanou věc vztáhl právní názor vyslovený Nejvyšším správním soudem ve skutkově odlišném případě a z tohoto důvodu rozhodnutí stěžovatelky nesprávně zrušil.

Stěžovatelkou uplatněný kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. byl tedy prokázán, a proto Nejvyšší správní soud napadený rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 11. 8. 2009, č. j. 43 Cad 111/2008 - 14, ve znění opravného usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 20. 1. 2010, č. j. 43 Cad 111/2008 - 28, zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Podle § 110 odst. 3 s. ř. s., *zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, je krajský soud vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem ve zrušovacím rozhodnutí.* Na krajském soudu tedy nyní bude, aby v mezích žalobních bodů znovu projednal žalobu vycházející přitom ze skutečnosti, že žalobce nesplňuje podmínky pro přiznání příplatku k důchodu podle zákona o soudní rehabilitaci.

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne podle § 110 odst. 2 s. ř. s. v novém rozhodnutí ve věci krajský soud.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 22. září 2010

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu